MARKAZIY BANK PUL-KREDIT SIYOSATINING MILLIY IQTISODIYOT BARQARORLIGIGA TA'SIRI

Xabibullayev Jamshid Xabibullo o'g'li
O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti
xabibullayevj511@gmail.com
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20000072

Annotatsiya: Mazkur tadqiqot Markaziy bankning pul-kredit siyosati va uning milliy iqtisodiyot barqarorligiga ta'sirini tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqotda inflyatsiya darajasi, foiz stavkalari, pul massasi va valyuta kursi kabi asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar orqali pul-kredit siyosatining iqtisodiy barqarorlikka ta'siri kompleks baholandi. Metodologik jihatdan tizimli, makroiqtisodiy va iqtisodiy-statistik yondashuvlardan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, Markaziy bankning qat'iy va muvozanatli pul-kredit siyosati inflyatsiyani nazorat qilish, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot natijalari pul-kredit siyosatining samarali yuritilishi iqtisodiy inqirozlarning oldini olish va barqaror rivojlanishni ta'minlashda strategik ahamiyatga ega ekanligini asoslaydi.

Kalit so'zlar: Markaziy bank, pul-kredit siyosati, inflyatsiya, foiz stavkasi, pul massasi, valyuta kursi, makroiqtisodiy barqarorlik, iqtisodiy o'sish, monetar siyosat, likvidlik, moliyaviy barqarorlik.

Abstract: This study examines the impact of central bank monetary policy on the stability of the national economy. The research provides a comprehensive analysis of how key macroeconomic indicators—such as inflation, interest rates, money supply, and exchange rates—are influenced by monetary policy instruments and how they contribute to overall economic stability. From a methodological perspective, systemic, macroeconomic, and statistical approaches were applied. The findings indicate that a consistent and well-balanced monetary policy plays a crucial role in controlling inflation, ensuring financial stability, and promoting sustainable economic growth. The study concludes that effective implementation of monetary policy is strategically important for preventing economic crises and maintaining long-term economic stability.

Keywords: Central bank, monetary policy, inflation, interest rate, money supply, exchange rate, macroeconomic stability, economic growth, liquidity, financial stability.

Kirish

Zamonaviy iqtisodiy sharoitda milliy iqtisodiyot barqarorligini ta'minlashda Markaziy bankning pul-kredit siyosati hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi. Global iqtisodiy beqarorlik, inflyatsion bosimlarning kuchayishi hamda moliyaviy bozorlarning o'zgaruvchanligi pul-kredit siyosatining ahamiyatini yanada oshirmoqda. Ayniqsa, so'nggi yillarda dunyo miqyosida inflyatsiya darajasining oshishi va foiz stavkalarining keskin o'zgarishi markaziy banklar faoliyatini yanada faol va moslashuvchan olib borishni talab qilmoqda.

So'nggi statistik ma'lumotlarga ko'ra, ko'plab davlatlarda inflyatsiya darajasi pandemiyadan keyingi davrda sezilarli darajada oshgan bo'lib, ayrim rivojlangan mamlakatlarda 6–8 foiz, rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda esa 10 foizdan yuqori ko'rsatkichlar qayd etilgan. Shu bilan birga, markaziy banklar tomonidan asosiy foiz stavkalarining oshirilishi orqali inflyatsiyani jilovlash siyosati faol qo'llanilmoqda. Masalan, 2023–2024 yillarda ko'plab mamlakatlarda

asosiy stavkalar tarixiy yuqori darajalarga ko‘tarildi, bu esa iqtisodiyotdagi pul massasi va kreditlash hajmiga bevosita ta’sir ko‘rsatdi.

O‘zbekiston iqtisodiyotida ham pul-kredit siyosati muhim ahamiyat kasb etmoqda. So‘nggi yillarda mamlakatda inflyatsiyani pasaytirish va makroiqtisodiy barqarorlikni ta’minlash maqsadida Markaziy bank tomonidan qat’iy monetar siyosat yuritilmoqda. Xususan, inflyatsiya darajasi 2022–2024 yillarda bosqichma-bosqich pasayish tendensiyasini ko‘rsatib, bir xonali ko‘rsatkichlarga yaqinlashmoqda. Shu bilan birga, asosiy stavkaning mos ravishda o‘zgartirilishi orqali iqtisodiyotdagi likvidlik darajasi tartibga solinmoqda. Shu nuqtai nazardan, Markaziy bank pul-kredit siyosatining milliy iqtisodiyot barqarorligiga ta’sirini chuqur ilmiy tahlil qilish dolzarb masala hisoblanadi. Mazkur tadqiqot aynan ushbu muammoni o‘rganishga qaratilgan.

Adabiyotlar sharhi

Markaziy bankning pul-kredit siyosati va uning iqtisodiy barqarorlikka ta’siri iqtisodiy adabiyotlarda keng o‘rganilgan masalalardan biridir. Klassik va zamonaviy iqtisodiy nazariyalar monetar siyosatning iqtisodiyotdagi o‘rnini turlicha talqin qiladi.

Monetarizm nazariyasi asoschisi Milton Friedman pul massasining o‘sishi inflyatsiyaning asosiy omili ekanligini ta’kidlab, markaziy banklar pul taklifini qat’iy nazorat qilishi zarurligini asoslab bergan. Uning fikricha, barqaror pul-kredit siyosati iqtisodiy sikllarni yumshatishda muhim rol o‘ynaydi.

Keynschilik yondashuvi vakili John Maynard Keynes esa iqtisodiy faollikni rag‘batlantirishda foiz stavkalari va investitsiyalarning ahamiyatini alohida qayd etadi. Ushbu yondashuvga ko‘ra, markaziy bankning foiz siyosati orqali talabni boshqarish iqtisodiy o‘sishni ta’minlashda samarali vosita hisoblanadi.

Zamonaviy tadqiqotlarda pul-kredit siyosatining uzatish mexanizmlari (transmission mechanisms) keng tahlil qilinadi. Xususan, International Monetary Fund va World Bank hisobotlarida foiz stavkasi, kredit kanali va valyuta kursi orqali monetar siyosatning real sektor va inflyatsiyaga ta’siri ilmiy asoslangan. Ushbu tadqiqotlar markaziy bank siyosatining samaradorligi ko‘p jihatdan institutsional mustaqillik va siyosatning shaffofligiga bog‘liqligini ko‘rsatadi.

Shuningdek, inflyatsion targetlash rejimi bo‘yicha olib borilgan ilmiy izlanishlar monetar siyosatning samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi. Ko‘plab olimlar, jumladan Ben Bernanke tomonidan olib borilgan tadqiqotlar inflyatsion targetlash siyosati narxlar barqarorligini ta’minlashda samarali vosita ekanligini ko‘rsatadi.

So‘nggi yillarda olib borilgan ilmiy ishlar pul-kredit siyosatining moliyaviy barqarorlik bilan o‘zaro bog‘liqligiga ham e’tibor qaratmoqda. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, markaziy banklar nafaqat inflyatsiyani nazorat qilish, balki moliyaviy tizim barqarorligini ta’minlashda ham faol rol o‘ynashi lozim. Ayniqsa, global moliyaviy inqirozlardan keyin makroprudensial siyosat instrumentlari monetar siyosat bilan uyg‘un holda qo‘llanilishi zarurligi asoslab berilgan.

Umuman olganda, ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, pul-kredit siyosati milliy iqtisodiyot barqarorligini ta’minlashda muhim instrument bo‘lib, uning samaradorligi qo‘llanilayotgan instrumentlar, institutsional muhit va iqtisodiy sharoitlarga bevosita bog‘liqdir.

Asosiy va tahliliy qism

Zamonaviy iqtisodiyotda Markaziy bankning pul-kredit siyosati milliy iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda asosiy makroiqtisodiy instrumentlardan biri hisoblanadi. Ushbu siyosat orqali inflyatsiya darajasi, pul massasi, foiz stavkalari va valyuta kursi kabi muhim ko‘rsatkichlar tartibga solinadi. So‘nggi yillarda global iqtisodiy sharoitlarning murakkablashuvi, jumladan pandemiya oqibatlari, geosiyosiy tangliklar va energiya narxlarining o‘zgaruvchanligi markaziy banklar oldiga yangi vazifalarni qo‘ymoqda.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, inflyatsiya darajasini nazorat qilish pul-kredit siyosatining ustuvor yo‘nalishi hisoblanadi. So‘nggi statistik ma’lumotlarga ko‘ra, ko‘plab mamlakatlarda inflyatsiya darajasi 2022–2024 yillarda yuqori bo‘lib qolgan bo‘lsa-da, qat’iy monetar siyosat natijasida pasayish tendensiyasi kuzatilmoqda. Bu jarayonda asosiy foiz stavkalarining oshirilishi muhim rol o‘ynadi, chunki yuqori foiz stavkalari kreditlash hajmini qisqartirib, iqtisodiyotdagi ortiqcha pul massasini kamaytiradi.

O‘zbekiston misolida ham pul-kredit siyosati faol qo‘llanilmoqda. Markaziy bank tomonidan asosiy stavkaning moslashuvchan tartibda belgilanishi inflyatsion bosimni kamaytirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, pul massasi ustidan nazoratni kuchaytirish va bank tizimi likvidligini tartibga solish orqali makroiqtisodiy muvozanatni ta’minlashga erishilmoqda. Natijada inflyatsiya darajasining bosqichma-bosqich pasayishi kuzatilmoqda va iqtisodiy barqarorlik mustahkamlanmoqda.

Valyuta kursi dinamikasi ham pul-kredit siyosatining muhim ko‘rsatkichlaridan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda milliy valyuta kursining nisbatan barqaror saqlanishi eksport-import operatsiyalariga ijobiy ta’sir ko‘rsatib, tashqi iqtisodiy muvozanatni qo‘llab-quvvatlamoqda. Markaziy bank tomonidan valyuta bozorida amalga oshirilayotgan intervensiyalar va tartibga solish choralarining samaradorligi ushbu jarayonda muhim ahamiyat kasb etadi.

Bundan tashqari, ochiq bozor operatsiyalari va majburiy rezerv talablari orqali iqtisodiyotdagi likvidlik darajasi boshqariladi. Tijorat banklari faoliyatini rag‘batlantirish va kreditlash hajmini muvozanatlashtirish orqali real sektorni qo‘llab-quvvatlash imkoniyati yaratiladi. Shu bilan birga, ortiqcha likvidlikning oldini olish inflyatsion bosimni kamaytirishga xizmat qiladi.

Tahlillar shuni ham ko‘rsatadiki, pul-kredit siyosatining samaradorligi ko‘p jihatdan markaziy bankning institutsional mustaqilligi va siyosatning shaffofligiga bog‘liq. Ochiq kommunikatsiya siyosati, prognozlash tizimining rivojlanganligi va bozor ishtirokchilari bilan samarali muloqot pul-kredit siyosatining ta’sirchanligini oshiradi.

1-jadval.

Pul-kredit siyosatining asosiy makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarga ta’siri (so‘nggi yillar kesimida)

№	Ko‘rsatkichlar	2022 yil	2023 yil	2024 yil (taxminiy)	O‘zgarish tendensiyasi	Pul-kredit siyosati ta’siri
1	Inflyatsiya (%)	12–13%	9–10%	8–9%	Pasayish	Foiz stavkasi oshirilishi orqali nazorat
2	Asosiy stavka (%)	14%	14–15%	13–14%	Moslashuvchan	Kreditlash va likvidlikni tartibga solish
3	Pul massasi o‘sishi (%)	18–20%	15–17%	14–16%	Sekinlashuv	Monetar cheklov siyosati
4	Kreditlar o‘sishi (%)	20–22%	18–20%	16–18%	Mo‘tadillashuv	Foiz siyosati orqali boshqaruv
5	Valyuta kursi (barqarorlik)	O‘zgaruvchan	Nisbatan barqaror	Barqaror	Barqarorlashuv	Valyuta intervensiyalari

Manba: *O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki hisobotlari va xalqaro moliyaviy institutlar (IMF, World Bank) ma’lumotlari asosida tuzilgan.*

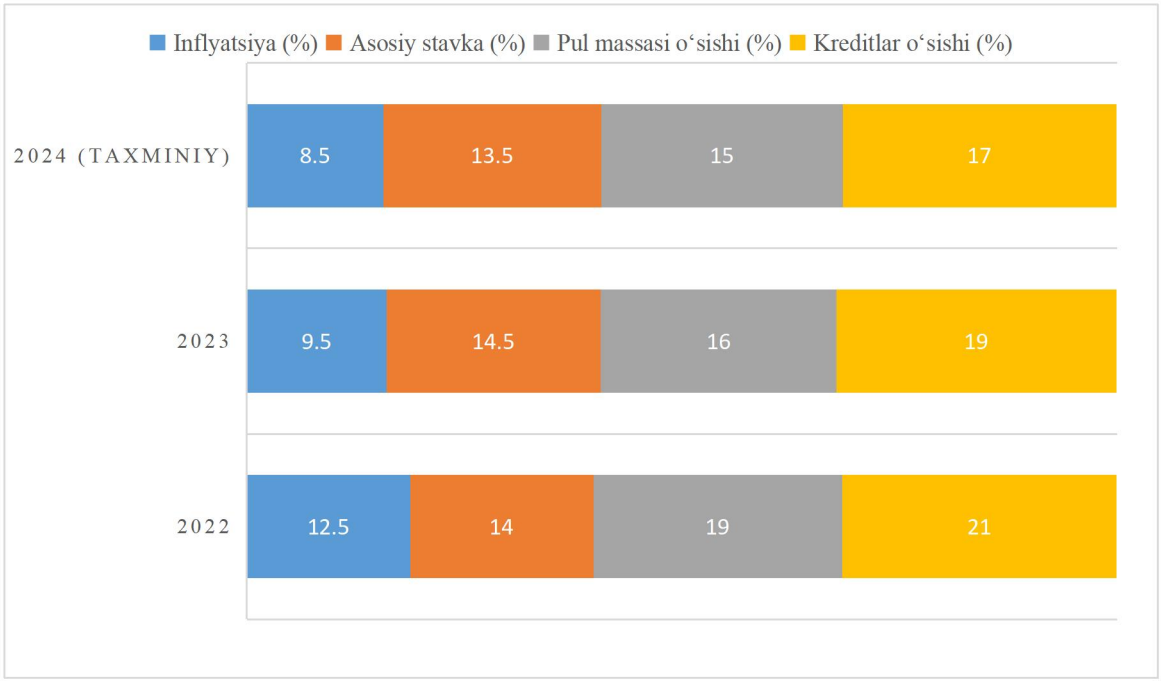
Mazkur jadvalda keltirilgan ma’lumotlar pul-kredit siyosatining milliy iqtisodiyot barqarorligiga ta’sirini asosiy makroiqtisodiy ko‘rsatkichlar kesimida kompleks tarzda ifodalaydi. Eng avvalo, inflyatsiya darajasining 2022–2024 yillar davomida bosqichma-bosqich pasayib borayotgani Markaziy bank tomonidan olib borilayotgan qat’iy va muvozanatli monetar siyosat samaradorligini ko‘rsatadi. Xususan, asosiy foiz stavkasining yuqori darajada saqlanishi orqali iqtisodiyotdagi ortiqcha pul massasi qisqartirilib, talab inflyatsiyasining oldi olinmoqda.

Asosiy stavkaning moslashuvchan tarzda boshqarilishi pul bozorida muvozanatni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Foiz stavkalari oshirilganda kredit resurslari qimmatlashadi, bu esa kreditlash hajmining qisqarishiga olib keladi. Natijada iqtisodiyotdagi pul aylanish tezligi sekinlashib, inflyatsion bosim pasayadi. Aksincha, zarur hollarda foiz stavkalarining pasaytirilishi iqtisodiy faollikni rag‘batlantiradi.

Jadvalda aks ettirilgan pul massasi o‘sish sur’atlarining sekinlashuvi ham monetar siyosatning muhim natijalaridan biri hisoblanadi. Pul massasining nazorat ostida bo‘lishi makroiqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda asosiy omillardan biri bo‘lib, bu orqali narxlar darajasining keskin o‘zgarishlari oldi olinadi. Shu bilan birga, kreditlar o‘sish sur’atining mo‘tadillashuvi bank tizimi orqali iqtisodiyotga yo‘naltirilayotgan moliyaviy resurslarning sifat jihatidan yaxshilanishiga xizmat qiladi.

Valyuta kursining nisbatan barqarorlashuvi ham pul-kredit siyosatining samarali olib borilayotganidan dalolat beradi. Markaziy bank tomonidan valyuta bozorida amalga oshirilayotgan intervensiyalar, oltin-valyuta zaxiralarini boshqarish va tashqi savdo balansini qo‘llab-quvvatlash choralarining uyg‘unligi milliy valyuta barqarorligini ta’minlaydi. Bu esa o‘z navbatida import narxlarining keskin oshib ketishini cheklab, inflyatsiyani nazorat qilishga yordam beradi.

Bundan tashqari, jadvaldagi tendensiyalar pul-kredit siyosatining iqtisodiy o‘sishga bilvosita ta’sirini ham ko‘rsatadi. Ya’ni, inflyatsiyaning pasayishi va moliyaviy barqarorlikning mustahkamlanishi investitsion muhitni yaxshilaydi, bu esa uzoq muddatda iqtisodiy o‘sishni qo‘llab-quvvatlaydi. Shu nuqtai nazardan, pul-kredit siyosati nafaqat qisqa muddatli makroiqtisodiy muvozanatni ta’minlash, balki strategik rivojlanish uchun ham muhim instrument hisoblanadi.



1-rasm. Markaziy bank pul-kredit siyosatining asosiy makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarga ta’siri (2022–2024 yillar)

Manba: *O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma’lumotlari, rasmiy makroiqtisodiy hisobotlar va tahliliy ko‘rsatkichlar asosida muallif tomonidan tuzildi.*

Mazkur jadval va unga asoslangan diagramma Markaziy bankning pul-kredit siyosati orqali milliy iqtisodiyotda yuz berayotgan asosiy makroiqtisodiy jarayonlarning o‘zaro bog‘liqligini kompleks tarzda aks ettiradi. Xususan, inflyatsiya darajasining 2022–2024 yillar davomida bosqichma-bosqich pasayib borishi monetar siyosatning qat’iy va muvozanatli olib borilayotganidan dalolat beradi. Bu jarayonda asosiy foiz stavkasining yuqori darajada ushlab turilishi orqali iqtisodiyotdagi ortiqcha likvidlik qisqartirilib, talab inflyatsiyasining oldi olinmoqda.

Asosiy stavkaning dinamikasi pul bozoridagi muvozanatni ta’minlashda muhim instrument sifatida namoyon bo‘ladi. Foiz stavkalari oshirilganda kredit resurslari qimmatlashadi, natijada iqtisodiyotdagi kreditlash faolligi sekinlashadi va pul aylanish tezligi kamayadi. Bu esa inflyatsion bosimni pasaytirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, asosiy stavkaning bosqichma-bosqich pasaytirilishi iqtisodiy faollikni qo‘llab-quvvatlash va investitsion jarayonlarni rag‘batlantirish imkonini yaratadi.

Jadvalda aks ettirilgan pul massasi o‘sish sur’atlarining sekinlashuvi monetar siyosatning muhim natijalaridan biri sifatida baholanadi. Pul massasining nazorat ostida bo‘lishi narxlar barqarorligini ta’minlashda asosiy omillardan biri bo‘lib, iqtisodiyotda makroiqtisodiy muvozanatni saqlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, pul taklifining haddan tashqari kengayib ketishining oldini olish inflyatsiya darajasini barqarorlashtirishga yordam beradi.

Kreditlar o‘sish sur’atining mo‘tadillashuvi esa bank tizimi orqali iqtisodiyotga yo‘naltirilayotgan moliyaviy resurslarning sifat jihatidan yaxshilanayotganini ko‘rsatadi. Ya’ni, kreditlash hajmi faqat miqdoriy emas, balki samaradorlik nuqtai nazaridan ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa real sektorni barqaror rivojlantirish va moliyaviy risklarni kamaytirishda muhim rol o‘ynaydi.

Valyuta kursining nisbatan barqarorlashuvi tashqi iqtisodiy muvozanatni ta’minlashda muhim omil hisoblanadi. Markaziy bank tomonidan amalga oshirilayotgan valyuta intervensiyalari, oltin-valyuta zaxiralarini samarali boshqarish va tashqi savdo balansini qo‘llab-quvvatlash choralarining uyg‘unligi milliy valyutaning barqarorligini ta’minlaydi. Bu esa import narxlarining keskin o‘zgarishini cheklab, inflyatsion bosimni kamaytirishga yordam beradi.

Shuningdek, jadvaldagi ko‘rsatkichlar pul-kredit siyosatining iqtisodiy o‘sishga bilvosita ta’sirini ham ochib beradi. Inflyatsiyaning pasayishi va moliyaviy barqarorlikning mustahkamlanishi investitsion muhitni yaxshilaydi, bu esa ichki va tashqi investitsiyalar hajmining oshishiga xizmat qiladi. Natijada iqtisodiyotda barqaror va muvozanatli o‘sish uchun zarur shart-sharoitlar shakllanadi.

Xulosa

Mazkur tadqiqot natijalari Markaziy bankning pul-kredit siyosati milliy iqtisodiyot barqarorligini ta’minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi. Pul-kredit instrumentlaridan samarali foydalanish orqali inflyatsiya darajasini nazorat qilish, moliyaviy tizim barqarorligini mustahkamlash va iqtisodiy o‘sishni qo‘llab-quvvatlash imkoniyati yaratiladi.

Birinchidan, asosiy foiz stavkasining moslashuvchan boshqarilishi iqtisodiyotdagi likvidlik darajasini tartibga solish va inflyatsion bosimni kamaytirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Bu esa narxlar barqarorligini ta’minlashning asosiy omillaridan biridir.

Ikkinchidan, pul massasi va kreditlar o‘sish sur’atining nazorat ostida bo‘lishi makroiqtisodiy muvozanatni saqlashga yordam beradi. Monetar siyosat orqali iqtisodiyotdagi ortiqcha pul taklifining cheklanishi inflyatsiyaning oldini olishga xizmat qiladi.

Uchinchidan, valyuta kursining nisbatan barqarorligi tashqi iqtisodiy muvozanatni ta’minlab, import narxlari orqali yuzaga keladigan inflyatsion bosimni kamaytiradi. Bu esa milliy iqtisodiyotning tashqi omillarga nisbatan barqarorligini oshiradi.

To‘rtinchidan, pul-kredit siyosatining samaradorligi Markaziy bankning institutsional mustaqilligi, siyosatning shaffofligi va kommunikatsiya mexanizmlarining rivojlanganligiga bevosita bog‘liqdir. Ochiq va aniq siyosat yuritilishi iqtisodiy subyektlar ishonchini oshiradi hamda kutilmalarni boshqarishda muhim rol o‘ynaydi.

Beshinchidan, pul-kredit siyosati nafaqat qisqa muddatli makroiqtisodiy barqarorlikni ta’minlash, balki uzoq muddatli iqtisodiy rivojlanish uchun ham muhim strategik instrument hisoblanadi. U investitsion muhitni yaxshilash, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish va barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlashga xizmat qiladi.

Markaziy bankning puxta o‘ylangan va muvozanatli pul-kredit siyosati milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta’minlovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo‘ladi.

Takliflar:

1. Asosiy foiz stavkasining moslashuvchanligini oshirish. Iqtisodiyotdagi inflyatsion bosim va iqtisodiy faollik o‘rtasidagi muvozanatni ta’minlash uchun foiz siyosatini yanada moslashuvchan yuritish zarur.
2. Inflyatsion targetlash mexanizmlarini takomillashtirish**.** Inflyatsiya prognozlarining aniqligini oshirish va iqtisodiy subyektlar kutilmalarini boshqarish pul-kredit siyosati samaradorligini kuchaytiradi.
3. Pul massasi va kreditlash ustidan nazoratni kuchaytirish**.** Kredit resurslarini real sektor va yuqori samaradorlikka ega loyihalarga yo‘naltirish iqtisodiy o‘sishni qo‘llab-quvvatlaydi.
4. Valyuta bozorining rivojlanishini ta’minlash. Valyuta bozorining shaffofligini oshirish milliy valyuta kursi barqarorligini ta’minlash va tashqi xatarlarni kamaytirishga xizmat qiladi.
5. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish**.** Big data, sun’iy intellekt va zamonaviy prognozlash modellaridan foydalanish monetar siyosatni yanada samarali yuritishga imkon beradi.
6. Markaziy bankning institutsional mustaqilligini kuchaytirish. Ochiq va shaffof kommunikatsiya siyosatini yuritish orqali bozor ishtirokchilari ishonchini oshirish zarur.
7. Pul-kredit va fiskal siyosat uyg‘unligini ta’minlash**.** Ushbu siyosatlarning o‘zaro muvofiqligi makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash va iqtisodiy rivojlanishni rag‘batlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Central Bank of the Republic of Uzbekistan. *Monetary Policy Review*. Tashkent, so‘nggi nashrlar.
2. Central Bank of the Republic of Uzbekistan. *Inflation Report*. Tashkent, so‘nggi yillik hisobotlar.
3. International Monetary Fund. *World Economic Outlook*. Washington D.C., so‘nggi nashr.
4. International Monetary Fund. *Monetary Policy Frameworks in Developing Countries*. Washington D.C., 2023.
5. World Bank. *World Development Indicators*. Washington D.C., so‘nggi ma’lumotlar bazasi.
6. World Bank. *Global Economic Prospects*. Washington D.C., 2024.
7. Bank for International Settlements. *Annual Economic Report*. Basel, 2024.
8. Federal Reserve System. *Monetary Policy Report*. Washington D.C., so‘nggi nashrlar.

9. European Central Bank. *Monetary Policy Decisions*. Frankfurt, so‘nggi hisobotlar.
10. Mishkin, F. S. *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*. Pearson Education, 2021.